

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
pirha.fi

Valiokunnan lausunto
20.9.2023

Vähän palveluita käyttävien valiokunnan lausunto mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumispalvelujen kehittämisen selvityksestä

Vähän palveluita käyttävien valiokunta lausuu mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumispalvelujen kehittämisen selvityksestä seuraavasti:

Mielestämme selvityksen lopusta on tarpeen lähteä liikkeelle, sillä siellä todetaan kokonaisvaltaisen tilannekuvan muodostamisen asumispalveluiden tilanteesta olevan tällä hetkellä haastavaa. Haasteiden on kuvattu liittyvän hajanaisuuteen tietojärjestelmissä ja toimintamalleissa sekä eroavaisuuksiin palveluprosesseissa. Tilannekuvan muodostaminen on mielestämme ensisijainen tavoite strategisen suunnittelun pohjalle, jotta riittävä tietopohja on varmistettu. Päihdepalveluiden hankintasopimuksien läpikäynti ja käytännön haasteiden tunnistaminen niistä on mielestämme tärkeä valmistelun osa.

Toivomme kiinnitettävän jatkovalmistelussa huomiota tiedolla johtamiseen ja ennakkovaikutusten arviointiin. Näihin liittyen valiokunnassamme huomiomme kiinnitti selvityksen tiedot, että 92 % mielenterveys- ja päihdeasiakkaista on sijoitettu ostopalvelukohteisiin ja vain 6 % mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumiskohteista on omaa tuotantoa.

Valiokunnassamme keskustelimme siitä, että harvoin päihdeongelmat ja riippuvuussairaudet syntyvät itsekseen. Esimerkiksi mielenterveyspalveluiden heikko saatavuus saattaa saada ihmisen lääkitsemään itseään päihdeillä ratkaisujen toivossa. Monialainen yhteistyö on huomioitava yli palvelulinjojen jokaisessa asiakasryhmässä. Palvelurakenteen muutos on varmasti välttämättömyys resurssien oikeaan aikaan ja tarpeeseen kohdentamiseksi asiakaslähtöisyys huomioiden. Erityistä hoidon tarpeen arvioinnin kehittämistä, työntekijävajeen korjaamista ja innovatiivisten digimenetelmien käyttöönottoa tarvitaan.

Kokonaisasunnottomuus on laskenut muualla Suomessa verrattuna esimerkiksi Tampereeseen vuonna 2021–2022, joten Asunto ensin –toimintaperiaatteen tulisi olla ensisijainen valiokuntamme mielestä. Edustamme vähän palveluita käyttäviä, mutta huomiona nostamme, että integraatio sosiaali- ja terveystalveluiden kesken sekä yhdyspintatyö muun muassa niin oppilashuollon kuin rikosseuraamusalan kanssa on tärkeää asiakaslähtöisyyden kannalta.

Keskeisistä kehittämisalueista nostamme esiin mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumispalvelutarpeen vähentämisen tavoittelun oikea-aikaisilla palveluilla. Tässä on huomioitava monitoimijuus matalan kynnyksen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön muodossa. Sosiaalihuoltolakiin tulleet muutokset liittyen päivätoimintaan ja yhteisöosiosiaalityöhön on huomioitava valmistelussa koko hyvinvointialueella.

Kehittämisalueena selvityksessä on palvelurakenteen keventäminen muun muassa digiratkaisuja arvioimalla ja ottamalla käyttöön. Vähän palveluita käyttävän asiakkaan näkökulmasta digitaalisten palveluiden mahdollisuudet on otettava käyttöön, mutta riittävää ja monikanavaista digitukea on oltava saatavilla.

Vähän palveluita käyttävien valiokunnassa keskustelimme selvityksessä esiin nostetuista näkökulmista liittyen palvelutarpeen lisääntyneeseen tarpeeseen sekä asiakkaiden oireiden ja elämäntilanteiden monimutkaisuuteen ja moninaisuuteen. Monimutkaiset tilanteet vaativat riittävän ajan kartoittamiseen ja uusien ratkaisujen kehittelyyn sekä monitoimijaista kehittämistyötä, jossa asiakkaat, eri toimijat ja työntekijät tulevat kuulluksi.

Mielestämme on huomattava, että ennaltaehkäisevät palvelut eivät kaikissa mielenterveydenhäiriöissä estä sairautta puhkeamasta. Esimerkiksi skitsofreniaryhmän sairaudet voivat puhjeta ja vaikeutua hyvästäkin hoidosta ja tuesta huolimatta. Merkittävä osa skitsofreniaryhmän potilaista tarvitsee heikon toimintakykynsä vuoksi vahvaa, ympärivuorokautista tukea. Yhteiskunnan on huolehdittava, että myös heidän mahdollisuutensa turvalliseen, ihmisarvoiseen asumiseen varmistetaan.

Kuulemamme mukaan psykiatrikunta on ottanut huolestuneena vastaan uutiset asumispalveluiden niukentamisesta. Kokemus on, että palvelut nykyiselläänkään eivät riitä. Peruspalveluiden vahvistaminen on pitkäjänteinen työ, jonka vaikutukset eivät näy nopeasti ja asumispalveluiden keventämisen oikea-aikaisuutta olisi hyvä tarkkaan pohtia.

Vähän palveluita käyttävien valiokunnan puolesta 20.9.2023

Kaija Holli, puheenjohtaja

Tarja Kallio, 1. varapuheenjohtaja

Perttu Jussila, 2. varapuheenjohtaja